

Strategi – tosprogsdansk Marie Jørgensens Skole

Målsætning

Marie Jørgensens Skole stiller grundlæggende de samme forventninger til tosprogede elever som skolens øvrige elever.

Dansk for tosprogede er derfor et væsentligt middel i bestræbelsen på at få disse forventninger opfyldt og give eleverne reel mulighed for at kunne imødekomme denne ambition.

Der er altså tale om supplerende dansk og ikke dansk som andetsprog.

Elevgruppe

Dansk for tosprogede ved Marie Jørgensens Skole omfatter alle tosprogede elever fra børnehaveklassen – 3. årgang. Undervisningen er obligatorisk og kun i de tilfælde skolen skønner at undervisningen ikke er relevant, kan den fraviges.

Også enkeltelever ældre end 3. årgang kan tilbydes dansk for tosprogede på skolens foranledning

Eleverne forventes ved skolestart at beherske dansk i et omfang, der sætter dem i stand til at indgå i den almindelige undervisning i børnehaveklassen – at kunne forstå talt dansk, modtage beskeder og indgå i leg.

Indhold

Indholdet beskrives efterfølgende i nærmere detaljer, men retter sig hovedsageligt mod det talte sprog og den mundtlige kommunikation samt opbygningen af en beherskelse af det danske sprog også i dets nuancer. Herunder at opnå indsigt i sproget som bærer af kultur og humor. Skriftsprog henvises hovedsageligt til elevens almindelige danskundervisning.

Organisationsform

Undervisningen tilrettelægges hovedsageligt som gruppeundervisning med gruppestørrelse på 3 – 5 deltagere. Grupperne sammensættes som homogene grupper enten aldersmæssigt eller baseret på dansksproglige kompetencer.

Underviser

Undervisningen varetages af skolens sproglige vejleder eller under dennes vejledning.

Skolefritidsordningens rolle

Skolefritidsordningen tiltænkes en aktiv rolle i opbyggelsen af det danske sprog hos tosprogede elever. Derfor kan skolen stille krav om barnets deltagelse i skolefritidsordningen.

Desuden kan pædagogerne inddrages i det enkelte tosprogede barns dansksproglige udvikling dels som iagttagere af barnets sprog udenfor undervisningssituationer dels som direkte tillagt en sprogrænende rolle efter aftale med og under vejledning af skolens sproglige vejleder.

Undervisningsvejledning

Tosprogede elever er børn hvis modersmål ikke er dansk.

Gennem den integration og sprogpåvirkning, der følger af placering i et dansksproget miljø, hvor tosprogede normalt udgør ca. 10 % af en klasse, følger en stor dansksproglig påvirkning af elevens daglige brugssprog.

Dansk for tosprogede skal sammen med barnets øvrige danskundervisning på denne basis udbygge elevens sprog og begrebsapparat på dansk, således at slutmålet er en dansksproglig kompetence stort set på linje med et barn, hvis modersmål er dansk.

Gennem selve sprogtilegnelsen på stadig øget abstraktionsniveau foregår også en udvidelse af barnets omverdensforståelse, sociale kompetence og indsigt i dansk kultur i bred forstand.

Udgangspunktet for undervisningen i dansk for tosprogede er barnets forudsætninger og baggrundsviden, således at undervisningen knyttes til barnets nærmeste udviklingszone.

Hovedelementerne i undervisningen er

- at tale. Hvor undervisningen skal opøve elevens talesproglige kompetence m.h.t. bl.a. ordforråd, nuancering, udtale, samtale, argumentation og fortælling. Undervisningen vil oftest være lærerens samtale med den enkelte elev, gruppen eller overvågning af gruppemedlemmernes indbyrdes samtale eller anden sproglig aktivitet. Den verbale del af undervisningen rettes også mod at styrke elevens bevidste valg af sprogbrug i forskellige kontekster.
- at tilegne sig viden om egen læring. Hvor undervisningen omfatter planlagte aktiviteter rettet mod elevens selviagttagelse, således at eleven ud over at lære nyt sprog bevidstgøres om opnåede strategier.
- at placere sig selv og egen identitetsdannelse i relation til dansk sprog, kultur og samfundsforhold. Således at egen dansksproglige udvikling opleves som et væsentligt redskab til at forstå sig selv som borger i Danmark / Vesteuropa. Altså grundlæggende at kunne anlægge forskellige perspektiver i sproglig sammenhæng og samtale.
- at opnå en begyndende indsigt i forskellige fagsprog. Dette skal dog udbygges i skolens almindelige faglige sammenhænge.

Indholdsvejledning

I tosprogsundervisningen skal eleverne arbejde med at tilegne sig dansk sprog og kultur ved at bruge sproget i mange forskellige situationer:

- sammenhængen mellem sprog og kultur
- ordforråd, over -og underbegreber
- forskelle og ligheder mellem dansk kultur og elevens egen kulturbaggrund
- væsentlige træk ved dansk kultur og tradition
- danske samfundsforhold, demokratiske processer
- spilleregler i samtale
- tro, moral, etik, kultur, miljø, skik og brug, sædvaner, normer
- dagligliv i Danmark – fx familieliv, skole / fritid

Trinmål

Inden udgangen af 3. årgang skal eleverne beherske

Kommunikative færdigheder

- beherske dansk således at de kan stille spørgsmål til det ukendte / ikke-forståede.
- deltage i klassens almindelige undervisning på linie med dansksprogede børn (eller stille spørgsmål med henblik på yderligere indsigt)
- deltage i samtale med alderssvarende, kunne beskrive, fremstille, referere og argumentere.

Sprog og sprogbrug

- beherske et flydende og nogenlunde nuanceret dansk, således at de kan fungere socialt med elever med dansk som modersmål
- kunne formulere sig på en hovedsageligt dansk grammatisk forståelse.
- kunne bruge hensigtsmæssig tiltaleform og sprogbrug efter situation, samtalepartner og kommunikationens formål.

Viden om egen sprogtilegnelse og læring

- kunne bruge allerede indhøstede strategier og sprogkompetencer til øget læring i samarbejde med faglærere og klassekammerater.

Sprog, kultur og samfundsforhold

- have erhvervet indsigt i danske fortællinger, sange, ordsprog, rim og remser.
- kunne sammenligne disse med andre kulturer.
- beherske samtaler om daglige oplevelser i familien, skole, fritid ud fra egne oplevelser og andres fortællinger
- stille kritiske spørgsmål til såvel danske som andre kulturer og religionsforståelser.

Beskrivelse

Beskrivelserne er i al væsentligt uddrag af Fælles Mål, Faghæfte 19 Dansk som andetsprog.

Viden om sprogtilegnelse og egen læring

Undervisningen foregår i en tryk atmosfære, så eleverne har lyst til at anvende det, de lærer. Det betragtes som naturligt, at eleverne laver fejl, og det er vigtigt, at eleverne får anerkendelse for deres fremskridt.

Elevernes selvtillid som sprogbrugere prioriteres højere end kommunikationsfærdighed og sproglig præcision.

Der tales med eleverne om, hvad forskellige ord hedder på elevens modersmål, og at der er forskel på sprog. Og der tales om, hvordan man lærer sprog, fx gennem undervisning, leg og spil i og uden for skolen.

Hvis eleverne mangler ord til at komme videre med en fortælling, opfordres de til at "sige det på en anden måde", og de gøres opmærksomme på, hvordan de ved at bruge kommunikationsstrategier alligevel kan få sagt det, de ønsker. Kommunikationsstrategier kan udvikles gennem lege, spil og drama.

Der er opmærksomhed på elevernes forståelse af fx en forklaring eller en kollektiv besked, og eleverne opfordres til altid at spørge, hvis noget ikke er forstået.

Lærerens oplæsning og fortælling – afpasset efter elevernes sproglige niveau og understøttet af billeder – er med til at opøve elevernes koncentrationsevne.

Eleverne opmuntres til at gætte på ord og begreber, de ikke helt har forstået betydningen af.

Gennem skrivning og læsning af fx små beskeder, skilte og reklamer erfarer eleverne, at læsning og skrivning har en praktisk funktion, som har betydning i deres liv.

Billedordbøger er et vigtigt hjælpemiddel til kommunikation og forklaring for både lærer og elever. Der bør derfor være forskellige slags billedordbøger i klassen.

Sprog, kultur og samfundsforhold

Undervisningen bygger på konkrete, dagligdags emneområder, og fx gennem ture og oplevelser uden for skolen får eleverne erfaringer med dagligliv i Danmark, som kan danne udgangspunkt for samtaler.

Klassebiblioteket rummer, ud over eventyr og fortællinger fra forskellige kulturer, også små bøger om børn i andre lande.

I undervisningen stifter eleverne bekendtskab med et rigt udvalg af sange, rim, remser og fortællinger fra Danmark og andre lande, hvilket giver mulighed for sammenligninger og undren. Lærerens oplæsning og fortælling danner udgangspunkt for samtaler om familieliv, skole og fritid for børn i hele verden. Gennem små rollespil og dramatiseringer lever eleverne sig ind i andres situation.

Det talte sprog

Der arbejdes med lyd- og ordskelneøvelser og imitationsøvelser.

Det prioriteres, at eleverne er aktive sprogbrugere, og undervisningen skal lægge op til situationer, hvor samtalen er omdrejningspunktet.

Gennem rollespil, improvisation og drama træner eleverne forskellige samtalsituationer, der har betydning for deres hverdag, fx indkøbssituationer og telefonsamtaler.

Der arbejdes med forskellige kommunikationsøvelser- og spil, der udvikler elevernes evne til at diskutere og argumentere på dansk.

Bånd og video skal omhandle genkendelige emner, således at eleverne for forståelse kan støtte afkodningen af sproget.

Det er vigtigt, at eleverne oplever, at det er naturligt at lave fejl, når man skal lære at udtrykke sig på dansk, og at de tør tage denne risiko.

Selv om eleverne mangler ord og viden om sprogets systematik, skal de til stadighed opfordres til at udtrykke sig på dansk.

Sprog og sprogbrug

Eleverne bliver gennem undervisning og oplevelser uden for skolen fortrolige med sprogbrugen i almindeligt forekommende situationer, og undervisningen byder på mange muligheder for at få sproglige erfaringer.

Udtale, rytme- og intonationstræning er centrale områder. Der arbejdes med udtaleøvelser, gentagelse efter forlæg, fx rim, remser, sange og karaoke. Eleverne forbedrer deres udtale, fx gennem dokumentation på video og bånd og lærerens opfølgende kommentarer.

Undervisningen tilrettelægges i overensstemmelse med elevernes alder, således at de tilegner sig et ordforråd, der gradvist gør dem i stand til at følge undervisningen i en dansk klasse.

Arbejdet med elevernes ordforråd har en central plads i undervisningen. Gennem tematisk arbejde kommer man rundt om ord og begreber på forskellige måder, og ordene lagres i en sammenhæng. Arbejdet systematiseres ved bl.a. at sætte fokus på over- / underbegreber, nært beslægtede ord, ligheder og forskelle. Ordforrådet udvides gennem bl.a. lytning, handling, leg, rollespil, læsning, selvproducerede ordbøger og tekster.

Der arbejdes med kommunikative og kreative problemløsningsopgaver som redskab for ordforrådstilegnelse, ligesom læsning og anvendelse af billedordbøger og ordbøger mellem modersmål og dansk også har denne funktion.

Elevernes opmærksomhed på, hvordan sprog bruges af forskellige mennesker i forskellige situationer, trænes gennem iagttagelse og diskussion, blandt andet i arbejdet med lyd- og billedmedier og rollespil.

Samtaler om sprogbrug i forskellige lande er en naturlig del af undervisningen og med til at øge elevernes sproglige bevidsthed. Der samtales desuden om, hvornår og hvorfor brug af henholdsvis modersmål og dansk er hensigtsmæssig.

Sprog, kultur og samfundsforhold

Undervisningen skal lægge vægt på at styrke elevernes medleven og forståelse.

Elevernes nysgerrighed over for kultur- og samfundsforhold i Danmark styrkes bl.a. gennem ekskursioner og besøg i lokalområdet. Gennem undervisningen præsenteres eleverne for mange og nuancerede måder at leve på.

Arbejdet med at finde forskelle og ligheder mellem dansk og egen kultur er centralt og inddrages med udgangspunkt i varierede, aldersrelevante tekster og fx børne- og ungdomsudsendelser i tv. Gennem arbejdet med kultursammenligninger kan eleverne både blive bevidste om deres egen kultur og lære andre menneskers kulturgrundlag og værdier at kende.

Lærerens oplæsning og fortælling, film og tv-udsendelser danner udgangspunkt for samtaler om familieliv, skole og fritid for børn og unge i hele verden.

Læseplan

Elevernes undervisning i dansk for tosprogede omhandler et bredt spekter af pædagogiske aktiviteter. Eksempelvis men ikke uddybende: Strukturerede sproglege, rollespil, teater, rim/remser, genfortælling af historier, arbejde med eventyr, fabler og ordsprog, tale om historiers pointe, digte videre på fortællinger, rækkefølge, gætte gåder, fortælle vittigheder, danske talemåder og faste udtryk og deres betydning, sprognuancer. Desuden en række praktiske forløb som at besøge domkirke, museer, butikker. Gennemføre naturture, madlavning og synge danske sange. Inddrager årets danske højtider og relatere dem til højtider i andre kulturer.

Undervisningen tager altid udgangspunkt i elevens niveau.

Talt sprog omfatter

- konkrete, dagligdags og virkelighedsnære emneområder.
- mundtligt arbejde der kræver brug af sproget på mange områder, i mange situationer og på stigende abstraktionsniveau.
- at lytte til læreren, andre elever, fortælling, oplæsning og ved brug af elektroniske medier.
- sprogets brug i forskellige kommunikative situationer.

- sprogets brug efter egen hensigt (fortælling, begrundelse, argumentation, spørgsmål, vredesudbrud etc.)
- beskrivelse af egne opfattelser og hensigter.
- reaktion på andres kommunikation.
- udtaletræning i nogen grad

Sprog og sprogbrug omfatter

- en udbygning af elevens sprogbrug m.h.t. ordforråd, nuancering og præcision.
- udtale, rytme og intonation
- skelnen mellem brug af humor, ironi og sarkasme.

Viden om egen læring omfatter

- elevens arbejde med beskrivelse / forståelse af egne kommunikationsstrategier.
- elevens systematiske arbejde med kontekstbeskrivelse som basis for egen forståelse og valg af ord og grammatik

Sprog, kultur og samfundsforhold omfatter

- elevens arbejde med dagligliv i Danmark i nutid og nære fortid.
- eventyr, fortælling, fabler og ordsprog fra forskellige kulturer.
- Sange, rim/remser, lege, danse, spil og eksempelvis børneudsendelse fra Danmark og andre kulturer.

Forældrenes rolle

Forældrene forventes at møde elementerne i barnets tosprogsundervisning med stor åbenhed, således at barnet kan deltage også i de dele af undervisningen, der for familien kan opleves som kulturfremmede. kan deltage i leg, hjemmebesøg, spisning og overnatning hos danske kammerater og selv have kammerater på besøg kan deltage i dansk fritidsliv i foreninger, idrætsaktiviteter og lignende. Desuden forventes forældrene selv at deltage i aktiviteter tilrettelagt i sammenhæng med undervisningen, hvor forældrene selv kan yde bidrag eller opnå indsigt i dansk tænkning og fx opdragelsesnormer.